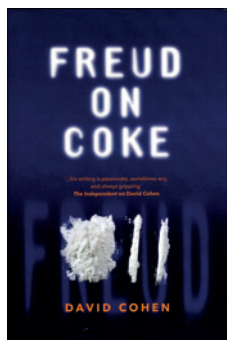

Om psykoanalyse på kokainrus

David Cohen
Freud on coke
 310 s, ill. London: Cutting Edge Press, 2011.
 Pris GBP 15
 ISBN 978-0-9565445-0-6

Tittelen vekket min nysgjerrighet. For hva har psykoanalysen egentlig hatt å bidra med til forståelse eller behandling av rusavhengighet? Ikke mye! Bortsett fra en episode med kokainbruk hadde Sigmund Freud (1856–1939) lite med avhengighet å bestille. Og her var tilsynelatende en bok som satte dette i et nytt perspektiv.

Boken begynner godt. Cohen viser at Freuds kokainbruk var langt mer omfattende enn tidligere vist. Freud brukte kokain regelmessig i hvert fall i ti år fra 1884, om ikke i 20. Delvis ble dette forsøkt holdt skjult av Freud selv, og delvis har det vært maktpåliggende for hans etterfølgere å beskrive dette som «en episode» – nærmest en ungdomssynd. Både i beskrivelsen av bruken og forsøkene på å holde dette skjult er Cohen god og overbevisende. Han viser også til minst to uheldige konsekvenser av kokainbruken. For det første Wilhelm Fliess' (1858–1928) avhengighet som kom i forsøket på å kvitte seg med morfinavhengighet. Freuds anbefaling av kokainbruk og den påfølgende avhengigheten kom imidlertid i tillegg til morfinavhengigheten og førte etter noen år til hans død. For det andre den dårlig begrunnende neseoperasjonen av feministen Emma Eckstein (1865–1924), som nesten tok livet av henne og etterlot henne med betydelig varige men. Cohen beskriver godt hvordan Freud insisterte på kokains fortrefelighet til tross for de opplagte bivirkningene han observerte i disse to sakene, men at han valgte å ignorere dette. Det hele begrunnes ut fra Freuds desperate, narsissistiske ønske om berømmelse. Han var i konstant pengemangel og oppnådde klart mindre enn det han selv mente han fortjente. Kokainartiklene hans, fire i tallet, skulle bringe ham den forventede suksess.

Så langt en god og spennende, og delvis nyskapende fortelling, som finner sitt materiale i hittil ikke brukte kilder. Men Cohen svikter når det gjelder å formidle ytterligere konsekvenser av Freuds kokainbruk. Han hinter stadig om at Freuds misbruk har hatt dypere konsekvenser, men kommer ikke til poenget. Han slår fast at sju av de 16 grundigere tematiserte drømmene i *Drømmetydning* (1899) også omhandler kokain. Men der stopper også hans spekulasjoner. Og kanskje er det et riktig valg, for kanskje er det ikke mer? I stedet bruker han Freuds kokainbruk til å beskrive en lang tradisjon med bruk av narkotiske stoffer og psykedelika i terapeutisk hensikt. Men bruken av LSD, morfin, ecstasy, amfetamin eller meskalin innen psykoterapi eller andre behandlingstradisjoner har andre beskrevet bedre enn ham.

Innimellom blir Cohen konspiratorisk idet han tar enhver myte og enhver mulig risikofaktor i Freuds liv som et sannhetsbevis for Freuds avhengighet. Men selv om Freud hadde mange tap og traumer i sin bakgrunn er ikke dette *bevis* for at han var avhengig av kokain eller at han hadde en spesielt avhengig natur. I samme ånd slenges det ut mange påstander som ikke er godt begrunnet – *war on drugs* har hindret en god forskning angående narkotiske stoffers terapeutiske potensial, forskjellen mellom narkotiske stoffer og psykotrope legemidler er marginal, og vi står i dag ikke nærmere gode psykofarmaka enn på Freuds tid. Når han også blir direkte pludrende og assosierende og finner den minste anekdote interessant, til tross for at den er et malapropos, mister boken fullstendig fokus. Det er kanskje morsomt at Lennon/McCartneys låt *Come together* er skrevet til LSD-guruen Timothy Learys (1920–96) valgkamp mot Ronald

Reagan (1911–2004) i California i 1966 eller at direktøren for National Institute on Drug Abuse (NIDA) i USA, Nora Volkow (f. 1956), er oldebarnet til Lev Trotskij (1879–1940) (det gjentas tre ganger), men disse opplysningene bidrar ikke til ny innsikt.

Allerede i innledningen får man en antydning om hvor det bærer. Cohen har tydeligvis kjent sønnen til rusforkjemperen og forfatterikonet William S. Burroughs (1914–97). Cohen forteller den traumatiske historien til to unge menn: William Burroughs jr. og en annen. Deres historier løper parallelt og har mange likhetstrekk. Tap, usikkerhet og manglende farsfigurer preger deres unge liv. Først etter hvert avslører han at den andre unge mannen er Freud selv. Jeg blir sittende å undre på om ikke denne allegorien er vel haltende. Cohen ser likheter og sammenhenger der disse oppleves som søkte eller konstruerte. En slik undring tror jeg mange vil oppleve ved hele boken.

Jørgen G. Bramness

Senter for rus og avhengighetsforskning
 Universitetet i Oslo

Samfunnsliv i sammenheng – god medisinhistorie fra nord

Leif Maliks
Fra bartskjærer til universitetssykehus
 Glimt fra nordnorsk helsehistorie. 333 s, ill.
 Tromsø: Universitetssykehuset i Nord-Norge,
 2011. Pris NOK 398
 ISBN 978-82-8104-156-1

Jeg har lett for å bli så begeistret når jeg leser en virkelig god bok at jeg glemmer å innta anmelderens kjølige rolle. Leif Maliks nordnorske helsehistorie er en slik god bok.

Den handler om helse og helsevesen i vår nordlige landsdel, men det er mest om Tromsø. Det overrasker ikke, ettersom svært mye har foregått nettopp der, men også fordi det er Universitetssykehuset i Nord-Norge som har initiert og gitt ut boken for å feire flere sammenfallende merkedager i institusjonens historie.

I det ytre er det en tilnærmet kronologisk fremstilling av helse og helsevesen. Men det som gjør boken spesiell og påkaller den store begeistringen, er mangfoldet, forfatterens innfletting av den helsehistoriske utviklingen i den sosiale og kulturelle konteksten. Faktisk er det enkelte steder heller kontekst med ispedd medisinhistorie!

Denne konteksten er meget bred, fra luftambulanser til homofili, fra samisk helse til telemedisin. Forskning, folkeliv, legepraksis, legeromaner. Boken er så spekket med veldokumentert detaljstoff at den nysgjerrige finner noe å feste seg ved på hver eneste side.

Kunsthistorikeren Leif Maliks har en særlig sans for bilder, noe mange av hans lesere også har erfart tidligere. Derfor er også denne utgivelsen gjennomillustrert med et stort antall gode bilder, teknisk uklanderlig gjengitt.

Konklusjon: Godt medisinhistorisk fagarbeid, skrevet i en form som også er til å hygge seg med.

Øivind Larsen

Institutt for helse og samfunn
 Universitetet i Oslo